

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Analýza televizních moderátorských projevů
Bakalářská práce

Autor: Leona Macháčová
Studijní program: B7507 - Specializace v pedagogice
Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání,
Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Leona Machačová
Studium: P13882
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: **Analýza televizních moderátorských projevů**

Název bakalářské práce AJ: Analysis of television moderators pronouncements

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce bude analyzovat a na základě analýzy bilancovat moderátorský styl vybraných mluvčích. Autor se zaměří na základy komunikace, rozdíly mezi psaností a mluveností, na charakteristiku masových sdělovacích prostředků, vymezení rozdílů mezi jednotlivými profesemi - hlasatel, moderátor. Analýza se bude týkat zejména jazykové výstavby projevu, ale také pragmatických aspektů (typy komunikačních strategií) a kognitivních aspektů. Absolvent se v závěru pokusí své poznatky zhodnotit a generalizovat.

Anotace:

Cílem bakalářské práce bude analyzovat a na základě analýzy bilancovat moderátorský styl vybraných mluvčích. Autor se zaměří na základy komunikace, rozdíly mezi psaností a mluveností, na charakteristiku masových sdělovacích prostředků, vymezení rozdílů mezi jednotlivými profesemi - hlasatel, moderátor. Analýza se bude týkat zejména jazykové výstavby projevu, ale také pragmatických aspektů (typy komunikačních strategií) a kognitivních aspektů. Absolvent se v závěru pokusí své poznatky zhodnotit a generalizovat.

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Lukáš Zábranský, Ph.D.

Oponent: PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.11.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 29. 4. 2015

Jméno a příjmení

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu PhDr. Lukáši Zábranskému, Ph.D., vedoucímu mojí bakalářské práce, za odborné vedení, které mi při zpracování práce poskytl. Dále děkuji své rodině za všeobecnou podporu během studia.

Anotace

MACHAČOVÁ, L. *Analýza televizních moderátorských projevů*. Hradec Králové: 2015. 44 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce si klade za cíl zhodnotit a analyzovat moderátorský styl vybraných mluvčích. Pozornost je věnována základům komunikace, rozdílům mezi mluveností a psaností, charakteristice masových sdělovacích prostředků, vymezení rozdílů mezi jednotlivými profesemi - hlasatel, konferenciér a moderátor. Poté jsou vysvětleny pojmy moderátor a moderování. Následuje představení jednotlivých moderátorů a analýza týkající se jazykové výstavby projevu a její zhodnocení.

Klíčová slova: komunikace, televize, moderátor, moderování

Annotation

MACHAČOVÁ, L. *Analysis of television moderators pronouncements*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 44 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis evaluates and analyzes moderator's style of speakers. Attention is paid to the basics of communication, differences between speaking and writing, characteristics of the mass media, differences between particular professions – an announcer, entertainer and moderator. The terms moderator and moderation are explained afterwards. Next follows an introduction of particular moderators and analysis concentrated on linguistic construction of expression and its evaluation.

Keywords: communications, television, moderator, moderatio

OBSAH

1	ÚVOD A VYMEZENÍ POJMŮ	9
1.1	KOMUNIKACE.....	10
1.2	MLUVENOST A PSANOST.....	12
1.2.1	<i>Charakteristika pojmů mluvenost a psanost.....</i>	<i>12</i>
1.2.2	<i>Mluvený projev</i>	<i>14</i>
2	PROSTŘEDKY NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE A JEJICH VYUŽITÍ PŘI REALIZACI ŘEČNICKÝCH PROJEVŮ	16
2.1	DRUHY NONVERBÁLNÍ KOMUNIKACE A JEJICH VYMEZENÍ.....	16
3	KONVERZAČNÍ MAXIMY.....	19
3.1	MAXIMA KVALITY.....	19
3.2	MAXIMA KVANTITY	19
3.3	MAXIMA RELEVANCE.....	19
3.4	MAXIMA ZPŮSOBU	20
4	HLASATEL, KONFERENCIÉR, MODERÁTOR	21
4.1	HLASATEL.....	21
4.2	KONFERENCIÉR	21
4.3	MODERÁTOR	22
4.3.1	<i>Moderátorský styl</i>	<i>22</i>
4.3.2	<i>Osobnost moderátora</i>	<i>23</i>
4.3.3	<i>Moderování.....</i>	<i>24</i>
4.3.4	<i>Příprava moderátora</i>	<i>25</i>
5	ANALÝZA MODERÁTORSKÝCH PROJEVŮ	27
5.1	POŘAD „MÁTE SLOVO S M. JÍLKOVOU“	27
5.1.1	<i>Michaela Jílková.....</i>	<i>27</i>
5.1.1.1	<i>Profesní životopis</i>	<i>27</i>
5.1.1.2	<i>Fonetický přepis části projevu Michaely Jílkové</i>	<i>27</i>
5.1.1.3	<i>Analýza projevu.....</i>	<i>29</i>
5.2	POŘAD „STARDANCE IV ... KDYŽ HVĚZDY TANČÍ“	30
5.2.1	<i>Marek Eben.....</i>	<i>30</i>

5.2.1.1	Profesní životopis	30
5.2.1.2	Fonetický přepis části projevu Marka Ebena	31
5.2.1.3	Analýza projevu.....	31
5.3	POŘAD „TÝTÝ 2010“	33
5.3.1	<i>Karel Šíp</i>	33
5.3.1.1	Profesní životopis	33
5.3.1.2	Fonetický přepis části projevu Karla Šípa.....	33
5.3.1.3	Analýza projevu.....	34
6	ZÁVĚR.....	37
7	SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK	39
8	SEZNAM LITERATURY	40
9	PRAMENY	43
10	SEZNAM PŘÍLOH.....	44

1 ÚVOD A VYMEZENÍ POJMŮ

Tématem bakalářské práce je analýza televizních moderátorských projevů. Zmiňované téma bylo zvoleno z několika důvodů. Především se jako diváci domníváme, že není důležité hodnotit televizní vysílání jen po obsahové stránce, jak se dnes často děje, ale že je klíčově důležité zaměřit se i na projev moderátorů. V určitých pořadech se může jejich mluva jevit jako nedostatečná, a to nejen z hlediska spisovnosti, či nespisovnosti, ale i z hlediska výslovnostní normy. Chtěli bychom se pokusit o analýzu projevů jednotlivých moderátorů na televizní stanici ČT1, abychom náš předpoklad potvrdili, nebo vyvrátili. Osobnost televizního moderátora má v dnešní informační společnosti stále větší podíl na formování jazykových schopností a dovedností mladé generace, proto se domníváme, že by měli moderátoři mluvit spisovně a srozumitelně. Moderátor by měl být řečovým vzorem pro většinu populace, proto se nám analýza moderátorských projevů jeví jako podstatná i potřebná.

V oblasti lingvistiky se nejedná o nijak nové téma. Ba naopak jsou projevy moderátorů často analyzovány, např. Česká televize provádí analýzy projevů moderátorů každé pololetí.

Hlavní pozornost bude věnována moderátorům vystupujícím na programu ČT1. Předpokládáme totiž, že se tato stanice stále snaží o zachování vysoké jazykové úrovně. Zvolili jsme si moderátora pořadu *StarDance IV* ...když hvězdy tančí Marka Ebena. Dále moderátorku Michaelu Jílkovou v pořadu *Máte slovo*. Na závěr se zmíníme o Karlu Šípovi, který diváky provázel přímým přenosem vyhlášení výsledků ankety *TÝTÝ 2010*.

Úvod práce je věnován shrnutí a vymezení základních pojmů. Nalezneme zde informace k základům komunikace. Následně jsou upřesněny rozdíly mezi mluveností a psaností. Další kapitolu věnujeme prostředkům neverbální komunikaci. V bakalářské práci se také zabýváme konverzačními maximami. Dále jsou vysvětleny rozdíly a podobnosti mezi profesemi hlasatel, konferenciér a moderátor. Následuje objasnění pojmů moderátor a moderování. Další část práce už se zabývá rozbory projevů jednotlivých moderátorů. Rozborům předchází krátký profesní životopis moderátorů, jelikož se domníváme, že životní zkušenosti mohly do jisté míry ovlivnit jejich projev. Výsledky dílčích analýz komentujeme a závěry dokazujeme na konkrétních příkladech.

Základním cílem práce je analýza moderátorských televizních projevů, tento cíl doplňuje snaha po nalezení odpovědí na tyto otázky:

1. Můžeme zvolené moderátory považovat za řečové vzory?
2. Mají tito mluvčí pro vykonávání moderátorské profese základní předpoklady?

Pro naši další práci je velmi důležité vymezení základních pojmů, se kterými budeme dále operovat. Tyto pojmy jsou hluboce zakořeněny v obecném povědomí, avšak mnohdy bez teoretického základu. Definicí pojmů zabráníme případným budoucím nedorozuměním. Vymezení pojmů věnujeme část úvodu.

1.1 Komunikace

„Pojem komunikace pochází se slova *communico*, které znamená sdílet se, svěřovati se. Komunikace je proces přenosu a výměny sdělení–informací mezi různými systémy nebo subsystemy v rámci daného systému (fyzikální, biologický, sociální apod.).“¹ Encyklopedie praktické žurnalistiky (1999, s. 93) dodává, že komunikací se zabývají téměř všechny vědní obory a stále více ji tematizuje i filosofie. „Slovníky dnes sice definují komunikaci např. jako proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci), jako přenos nebo vytváření znalostí, ale *communication* znamenalo původně, vespolné účastnění“ a *communicare*, činit něco společným, společně něco sdílet.“² Vybíral dále uvádí, že někteří psychologové rozumějí pod komunikační výměnou jak „sdělování“, tak „sdílení“. Z toho pro nás vyplývá důležitý fakt, že komunikace probíhá i mezi lidmi, kteří pouze přihlížejí. Jsou přítomní, ale do diskuze se nezapojují. Vybíral (2000, s. 18) dodává, že na naší komunikaci s druhými lidmi je zajímavé, že ji nejen spoluvytváříme a ovlivňujeme, ale také k ní přispíváme a jsme její součástí, tedy jsme jí ovlivňováni.

Podle Bílka (1982, s. 9) vznikla komunikace jako sociální jev současně s lidskou společností a stala se nepostradatelnou součástí kolektivního společenského života a veškeré lidské činnosti. Prostřednictvím komunikace

¹ OSVALDOVÁ, B.; HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. s. 93.

² VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. s. 17.

můžeme sdělovat názory, poznatky, city, ale také ovlivňovat chování, názory a postoje ostatních lidí.

„Komunikace znamená dorozumívání mezi lidmi předáváním informací. Děje se mluvenou a písemnou řečí a prostředky mimořečovými (mimikou, gesty). Je nezbytným předpokladem spolupráce, soupeření a výchovy, vytváření a trvání společenských skupin a osobních citových vztahů.“³ Komunikace má různé podoby a lze ji z různých hledisek dále dělit. Jedná se o komunikaci verbální a neverbální, záměrnou a nezáměrnou, emocionálně stimulační, interpersonální, skupinovou, masovou a další. Bílek (1982, s. 11) dodává, že meziosobní (interpersonální) komunikace je přirozeným východiskem sociální komunikace. Meziosobní komunikace je úkonem zároveň individuálním i společenským. „Společenská komunikace probíhá v zásadě ve dvou podobách, pro jejichž vyjádření existují dva vžitě termíny - komunikační akt a komunikační proces.“⁴ Bílek (1982, s. 11) charakterizuje komunikační akt jako relativně uzavřený celek, ale tuto relativní uzavřenost ovlivňuje komunikační situace a doba trvání. Komunikační proces je souhrn několika komunikačních aktů, které se opakují, nebo na sebe v určité časové posloupnosti navazují. Pro naši práci je opět velmi důležité, že do něj lze zařadit rovněž vyučovací hodiny, televizní či rozhlasové vysílání. Komunikační proces představuje oproti komunikačnímu aktu složitou soustavu prvků. Prvky v soustavě jsou strukturovány, mají svou nezastupitelnou funkci a určité delší časové trvání.

„Komunikování má čtyři hlavní funkce - informovat, instruovat, přesvědčit, pobavit.“⁵ Tyto funkce jsou v podstatě i fázemi, ve kterých probíhá komunikace. První fáze komunikace se kryje s informační funkcí, měli bychom v ní tedy předat nějakou zprávu, oznámení či učinit prohlášení. Následuje navození tématu, zasvěcení do něho či poučení. Ve fázi přesvědčovací (moderněji a frekventovaněji – persvazivní) se pokoušíme o změnu adresátova názoru. Chceme ho ovlivnit. Poslední funkcí komunikace je zábava. Od pradávna slouží komunikace k prostému obveselení lidí.

³ BÍLEK, J. *Televizní a komunikační proces a jeho komponenty*. 1. díl. Praha: Univerzita Karlova, 1982. s. 9.

⁴ Tamtéž. s. 11–12.

⁵ VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. s. 23.

1.2 Mluvenost a psanost

„Pojem *řeč* chápe dnešní jazykověda převážně jako schopnost (kompetenci) člověka využívat jazyka a ztvárňovat komunikáty podle potřeby v určité komunikační situaci.“⁶ Rozlišujeme řeč mluvenou a psanou. Mluvenou podobu řeči tvoří zvukové vlny produkované mluvními orgány tak, aby ji posluchači mohli vnímat sluchem. Psanou formu charakterizuje Buchtová (2010, s. 19) jako prostředek, který umožňuje člověku ukládat kulturní informace do umělé společenské paměti.

1.2.1 Charakteristika pojmů mluvenost a psanost

„Mluvenost x psanost jsou kvality, které patří jak rovině realizace jazykových projevů (řečeno x psáno), tak rovině systému (psaný x mluvený jazyk) a rovině funkčních stylů (styl běžně mluvený x styly písemné).“⁷ Podle Chloupka (1997, s. 132) sice vzrůstá úloha mluvené řeči, ale kultura „mluveného slova“ za ostatními složkami české jazykové kultury jaksí pokulhává. Pro srovnání Svobodová v knížce *Mluv, mluv ... zajímáš mě* (2002, s. 64) napomáhá čtenáři, který neví, co si má představit pod slovním spojením kultura jazyka, aby si pro větší názornost a snazší pochopení významu zkusil vytvořit vlastní „kulturní“ či „kultivovaný“ projev. „Za kultivovaný projev označujeme ten projev, který se čtenáři vybaví i za dlouhou dobu, ale pouze tehdy, pokud se nám daný projev líbil.“⁸ Projev by měl posluchače zaujmout nejen vyspělou formou mluvy, ale i kvalitním obsahem. Svobodová přichází s pozoruhodným tvrzením, že klasická dichotomie „řeč psaná“ - „řeč mluvená“ ustupuje v současné době do pozadí, aby byla nahrazena novým protikladem „veřejné“ – „důvěrné“, což se projevuje především volbou jazykových prostředků. V éře sociálních sítí se skutečně mohou tradiční kategorie mluvenosti a psanosti prolínat.

Názory na pojmy *mluvenost* a *psanost* prošly vývojem, během kterého se o těchto dvou podobách řeči uvažovalo např. jako o dvou různých jazycích (existenčních formách jednoho jazyka), nebo se naopak tato nezávislost popírala.

⁶ *Stylistika současné češtiny*. Praha. ISV, 1997. s. 7.

⁷ Tamtéž. s. 20.

⁸ SVOBODOVÁ, M. *Mluv, mluv ... zajímáš mě: praktický průvodce mluveným projevem*. Praha: Pragoeduca, 2002. s. 64.

„F. de Saussure prosazoval myšlenku o primárnosti mluveného slova.“⁹ Rozdíly mezi mluveností a psaností se zabývali i další jazykovědci. Oproti mluvené formě je psaná forma řeči konzervativnější. Svobodová hovoří o tzv. knižní formě. „Do mluvené formy pronikají některé tvary a výrazy původně nespisovné.“¹⁰ Svobodová se domnívá, že je to způsobeno vývojem společnosti. „Důležitý a oprávněný je požadavek neuzívat v mluvené podobě češtiny příliš dlouhé věty či složitá souvětí. Ta jsou v mluvené podobě méně přehledná, pro posluchače často nejasná.“¹¹

„Mluvenost je způsob realizace jazykového vyjadřování společná potenciálně všem útvarům národního jazyka.“¹² Mluvený projev nabízí uplatnění všech intonačních prostředků, dynamického členění věty i nadvětných útvarů, je možné do něj dodatečně připojovat větné členy. Mluvčí má možnost vkládat jádro výpovědi na začátek věty či do středu sdělení. Důležitou roli u mluveného projevu hraje intonace a dynamika řeči.

Kromě verbálního vyjadřování (mluvené – psané) existuje také vyjadřování neverbální – řeč těla, mimika, gestika a řeč očí. Chloupek (1997, s. 136) charakterizuje neverbální vyjadřování například jako neschopnost mluvčího vyjádřit se, často se podle něj využívá v komunikaci na tzv. „tabuové“ téma. Nicméně dle našeho názoru je tato definice nedostatečná. Neverbální komunikace je nedílnou a neoddělitelnou složkou mluveného projevu.

„Jiným činitelem je protiklad přítomnost – nepřítomnost adresáta projevu.“¹³ Přítomností rozumíme aktivní spoluúčast posluchače v procesu komunikace a jeho reakce na projev. Tato přítomnost adresáta je příznačná právě pro mluvené komunikáty. „Aktivní přítomnost adresáta působí na syntaktickou strukturu např. hojností a mnohotvárností apelačních syntaktických prostředků (např. citové dativy, *vám, ti*, řečnické otázky, upozorňovací věty typu *vid'te, nemyslete si, nebojte se, poslouvej, že aj.*).“¹⁴

⁹ HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ...* Praha: Trizonia, 1997. s. 76–81.

¹⁰ SVOBODOVÁ, M. *Mluv, mluv ... zajímáš mě: praktický průvodce mluveným projevem*. Praha: Pragoeduca, 2002. s. 66.

¹¹ Tamtéž. s. 67.

¹² *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. s. 136.

¹³ Tamtéž. s. 137.

¹⁴ Tamtéž. s. 137.

„Pro mluvenou řeč je nepochybně velmi důležitý protiklad citovost a necitovost.“¹⁵ Podle Chloupka, ale i podle naší zkušenosti se mluvené komunikáty kloní z velké části k vyjadřování citově zabarvenému a k tomu účelu si mohou mluvčí vybrat z bohaté škály výrazových prostředků.

1.2.2 Mluvený projev

Mluvená forma jazyka disponuje charakteristickými prostředky, které lze v psané formě jen obtížně vyjádřit. Mluvčí využívá zejména rozdílných tónů hlasu, mění melodii hlasu, střídá tempo mluvy a využívá pauzy. Zmíněné prvky působí na posluchače intenzivněji a nečiní projev monotónním.

Podle Karešové (1976, s. 6) se kultivovanost mluvního projevu odráží i ve schopnosti, jak mluvní profesionál dovede nenásilně pracovat se zvukovými modulacemi řeči a jak umí využívat jejich specifických vlastností při interpretaci žánrově různorodých textů.

Hubáček (1983, s. 53) definuje projev jako „[...] delší útvar řečnického slohu. Řečník zaujímá stanovisko k nějakému jevu, stručně jej rozebírá a hodnotí, popřípadě osvětluje z nových hledisek.“¹⁶ Současně zdůrazňuje, že řečník v žádném případě svým projevem nemá posluchače poučovat.

Pro mluvený projev je nesmírně důležité umět vždy vhodně vybírat jazykové prostředky s ohledem na konkrétní situaci. Přirozený jazykový projev založený na znalosti jazykové normy působí lépe než snaha o užívání zastaralých spisovných jazykových tvarů za každou cenu. Kultivovanost jazykového projevu nelze ztotožňovat se spisovností jazykového projevu. Kultivovanost je pojem širší. Prosté dodržování spisovných norem ještě nečiní z jazykového projevu projev jazykově kultivovaný.¹⁷

Kultivovanost je určována situačními aspekty. Podstatné je, jedná-li se o projev mluvený či psaný, připravený nebo nepřipravený, formální či neformální. Také žánrová a stylová příslušnost, vztah mezi moderátorem

¹⁵ *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. s. 138.

¹⁶ HUBÁČEK, J. *Jak mluvit a přednášet*. Ostrava: Profil, 1983. s. 52–53.

¹⁷ Známe řadu osobností, které se vyjadřují nepochybně velmi kultivovaně, aniž by při tom používaly výhradně spisovný jazyk. A naopak se setkáváme s promluvy, které jsou formálně spisovné, nepůsobí na nás ale z řady důvodů kultivovaným dojmem. (srov. Daneš 1969)

a posluchači, probírané téma (odborné či každodenní) a přítomnost posluchače (reálná či fiktivní) hrají důležitou roli.

I v předem připravených projevech se může objevit spontánnost. Týká se to například práce moderátorů, kteří mají své projevy předem buď již kompletně napsané, nebo naznačené v bodech a tezích. Někdy se však mohou od své přípravy odpoutat, v důsledku čehož se dopouštějí nejrůznějších přeřeknutí, opakování výrazů, do projevu zařazují výstelková slova atd.

K samostatným prostředkům mluvených komunikátů patří též prostředky extralingvální (mimické a gestikulační) a paralingvální (intonace, frázování projevu, pauza, tempo řeči a síla hlasu).

2 PROSTŘEDKY NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE A JEJICH VYUŽITÍ PŘI REALIZACI ŘEČNICKÝCH PROJEVŮ

Přibližně ve třech letech využívají děti především nonverbální komunikaci. Neverbální kódy plní následující 3 základní funkce:

1. potvrzují a zesilují verbální komunikaci,
2. doplňují nebo suplují verbální informaci,
3. přinášejí odlišné informace.

Nonverbální signály dělíme na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. **Symboly** jsou takové nonverbální signály, které můžeme přímo přeložit do verbálního jazyka (např. vztyčený palec = všechno je O.K., zdvižená paže = STOP! aj.). Pokud budeme znát základní národní symboly, nedojde s největší pravděpodobností k nedorozumění. Doprovodné, ilustrativní neverbální signály, nazýváme **ilustrátory**. Používáme je za účelem zdůraznění významu slov či celé výpovědi. Většinou se vyjadřují pomocí rukou, např. udávání tempa událostí, rytmu mluveného slova apod. Nejen etnikum, ale také temperament člověka ovlivňuje velikost, sílu a rychlost těchto signálů. Signály, které komunikaci usměrňují a řídí, nazýváme **regulátory**. Zařazujeme sem kývání hlavy či zrakový kontakt. **Adaptéry** používáme pro zvládnutí našich pocitů a k řízení našich reakcí. Obvykle je používáme podvědomě při stresových situacích.

2.1 Druhy nonverbální komunikace a jejich vymezení

Můžeme vymezit šest typů mimoslovního sdělování - proxemika, optika, postupka, kinetika, mimika a pohledy.

Proxemika (z angl. *proximity* - blízkost) je nonverbální distanční kód. Tzv. proxemické zóny vymezil E. T. Hall (1966). Jedná se o obvyklou vzdálenost při různých typech setkání. Intimní vzdálenost je cca do 45 cm, typický prostor pro rodinné příslušníky a důvěrné styky. Pokud je tato zóna narušena, vyvolává to v nás pocit neklidu. Dále je tu tzv. osobní vzdálenost (asi 45 – 120 cm). Tato vzdálenost slouží k udržování si lidí od těla. Za netaktní považujeme to, pokud

do dialogu v okruhu této vzdálenosti vstoupí nějaká třetí osoba. Vzdálenost cca 120 –130 cm nazýváme jako společenskou vzdálenost. Tato zóna neumožňuje vzájemný dotyk či náznak intimnosti. Uplatňujeme ji při neosobním jednání s více lidmi. Veřejná vzdálenost je zhruba 3,7 m a více. Preferujeme ji při přednáškách a veřejných projevech. Pokud jsme schopni si tuto vzdálenost udržet, zvyšujeme si tím důstojnost a autoritu. Tato zóna je podmíněna např. kvantitou posluchačů, ke které promlouváme. Proxemické parametry se odlišují v závislosti na kultuře.

K vyjadřování vnitřních pocitů za pomoci obličeje slouží **mimika** (z řec. *mimikos* - napodobovat, imitovat). K primárním emocím, které jsou vyjadřovány za pomoci mimických svalů, zařazujeme očekávání/překvapení, štěstí/neštěstí, spokojenost/nespokojenost, jistota/strach, radost/smutek. většinou se nejlépe poznávají kladné emoce oproti negativním. K základním mimickým signálům patří úsměv. Úsměv na nás působí jako něco silného s pozitivním signálem. Bohužel může být i předstíraný.

Haptika je odvozena z řec. *haptain*, které znamená spojovat, připevňovat. Jedná se o sdělování bezprostředním kontaktem. Za základní prostředek haptiky považujeme podání ruky. Nejedná se pouze o společenskou zdvořilost, která omezuje setkání. Může se zároveň jednat o gratulaci, souhlas, omluvu aj. Čím je stisk ruky pevnější, tím více na nás působí daná osoba věrohodněji. Podle délky stisku ruky rozlišujeme různé styly stisku ruky - dominantní, spojenecký nebo podřízený stisk.

Posturika (z lat. *positura* - poloha) dělí postoje lidí při komunikaci na tzv. kongruentní a nekongruentní. Kongruentní postoje představují zpravidla souhlas, rovnost a ochotu spolupráce. Jak nám již slovo napovídá nerovnost komunikace a určitý nesouhlas (neúcta, nezájem) vyjadřují nekongruentní postoje.

Pohybem těla a jeho částmi se zabývá **kinezika**. Slovo je odvozené od řec. *kinesis*, které znamená pohyb. Jednotlivé pohyby lidského těla tvoří pohybovou činnost jedince. V centru zájmu stojí gesto (z lat. *gero, gerere* - nosit, projevovat). Gesto je záměrný projev, jako vědomé vyjádření postoje. Gesta hrají v komunikačním procesu nezastupitelnou funkci. Učíme se je nápodobou lidí ze svého okolí. Tím si vytváříme vlastní individuální gestikulační rejstřík. Ten se od ostatních liší rozsahem, intenzitou, počtem i rozmanitostí. Gesta spolu s dalšími optickými projevy řeči představují důležitý prvek při identifikaci autorových myšlenek i citů.

Pohledy neboli pohyby očí informují účastníky komunikace nejen o našich emocích, ale i o vztahu, jaký k nim zaujímáme. Při sledování očí je obzvláště důležité, abychom zaměřili svůj pohled. Měli bychom dbát i na délku pohledu, jejich četnost a sled.

3 KONVERZAČNÍ MAXIMY

V komunikaci hrají důležitou roli vždy vztahy partnerů a jejich sociální a osobnostní rysy. Tyto rysy určují, zda se bude jednat o komunikaci kooperativní či nekooperativní. To znamená, zda půjde o spolupráci či manipulativní jednání. V komunikačním procesu existují čtyři zásady, které souborně nazýváme komunikační maxima. Tyto zásady formuloval Herbart Paul Grice (srov. Hirschová, s. 192). Patří sem maxima kvality (pravdivost informace), maxima kvantity (míra informace), maxima relevance - důležitosti (relevantnost informace) a maxima způsobu (jasnost informace).

3.1 Maxima kvality

Tato maxima nám říká, že bychom neměli říkat nic, o čem nevíme, že to není pravda. Zároveň nemáme říkat nic, pro co není dostatek důkazů. Tato maxima znamená, že by výpověď neměla obsahovat nepřesné a neúplné informace. V rámci této maximy bychom se měli vyvarovat tomu, že se vzdalujeme od tématu komunikace. Zabraňujeme tím nedorozumění. Kvalita komunikace může být narušena i v momentě, když řečník používá často metafory, hyperboly, floskule či ironii.

3.2 Maxima kvantity

Příspěvek k rozhovoru má být tak informativní, jak je to nutné pro daný rozhovor. Znamená to, že by neměl obsahovat více informací než je nutné. Mluví tuto maximu může porušit v momentě, kdy přeceňuje nebo naopak podceňuje míru znalostí potenciálních posluchačů.

3.3 Maxima relevance

Být relevantní znamená to, že bychom měli mluvit k věci. Vyjadřovat pouze to, co je pro účastníky komunikace důležité. Pokud při rozhovoru myslíme na něco jiného, může dojít k tomu, že bude tato maxima narušena.

3.4 Maxima způsobu

Tato maxima vyžaduje, aby se mluvčí vyvaroval nejasnostem ve vyjadřování, dvojznačnosti, mnohomluvnosti. Zároveň by měl mít jeho příspěvek určitou strukturu. Maxima způsobu je narušena, pokud se řečník vyjadřuje nejasně, jeho výpověď umožňuje dvojznačnou interpretaci.

4 HLASATEL, KONFERENCIÉR, MODERÁTOR

4.1 Hlasatel

„V žurnalistice se jedná o označení rozhlasového/televizního pracovníka, který interpretuje rozhlasové/televizní texty v živém vysílání, nebo pro záznam, zejména zpravodajské materiály, poznámky, komentáře aj.“¹⁸ Profese hlasatele je ze všech tří profesí nejstarší. Jeho úkolem bylo uvedení pořadu, filmu či seriálu. Pokud se jednalo o film, uvedl např. to, kdy a kým byl daný film natočen a krátce informoval o jeho obsahu. V případě, že se jednalo o seriál, sdělovali hlasatelé televizním divákům, kolikátý díl se bude vysílat a uváděli je do dějového kontextu. Encyklopedie praktické žurnalistiky (1999, s. 78) rozlišuje dvě hlasatelské specializace – zpravodajskou a programovou. „V rozhlasu je práce hlasatele pestřejší než v televizi, hlasatel zde moderuje celé vysílání příslušné stanice, provádí rozhovory s hosty, dále ankety mezi posluchači, vede s nimi telefonické rozhovory, dává soutěžní otázky.“¹⁹ Hlasatel si mluvené slovo sám připravoval, musel dodržovat kód spisovné češtiny a kultivovaný hlasový projev. „V současné době přebírají část tradičních hlasatelských výkonů moderátoři.“²⁰

Za nejznámější hlasatele v historii Československé a České televize můžeme považovat Miloše Frýbu, Alexandra Hemalu, Petru Hanžlíkovou či René Slováčkovou. Mnozí významní hlasatelé museli opustit obrazovky z politických důvodů v roce 1968, připomeňme si alespoň jejich jména – Richard Honzovič, Milena Vostřáková, Heda Čechová, Kamila Moučková.

4.2 Konferenciér

„Slovo konferenciér pochází od pojmu *konference*. Konference je termín, kterým bývá zpravidla označováno nějaké větší a důležitější společenské setkání vědců, odborníků, politiků, členů nějaké spolku atd.“²¹ Samozřejmě došlo k částečnému posunutí významu obou slov, jelikož konferenciér žádnou

¹⁸ OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. s. 78.

¹⁹ Průvodce světem povolání [online]. c.2007 [2012-03-28]. Dostupné na: <<http://www.occupationsguide.cz/cz/POVOL/povolani.aspx?Par=1225.htm>>.

²⁰ OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. s. 78.

²¹ KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov. A-Ž*. Praha: Academia, 2005. s. 429.

konferenci neřídí ani nijak nemoderuje. „Konferenciér je ten, kdo uvádí jednotlivá čísla zábavného programu při veřejných vystoupeních.“²² Konferenciér má zpravidla svoji řeč připravenou, ale musí být schopen během vystoupení i improvizovat. „Povolání je vykonáváno v prostředí estrádních pořadů, televizních studií, módních přehlídek apod.“²³

4.3 Moderátor

„Moderátor je slovo latinského původu *moderator*, které znamená v překladu správce, krotitel, usměrňovatel.“²⁴ Encyklopedie praktické žurnalistiky (1999, s. 107) dodává, že se jedná o tvůrčího pracovníka, který obvykle spojuje několik tradičních rozhlasových či televizních profesí - redaktorskou, hlasatelskou, reportérskou, ale i komentátorskou a z části režisérskou a dramaturgickou.

Za nejznámější moderátory Československé a České televize můžeme považovat Marka Ebena, Jana Rosáka, Terezu Kostkovou, Miluši Bittnerovou či Leoše Mareše.

4.3.1 Moderátorský styl

Podle Praktické encyklopedie žurnalistiky je „důležitou vlastností moderátora osobitá schopnost improvizace, opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru, respektive v příslušné specializaci.“²⁵

Moderátorský styl je v podstatě jakýsi způsob, jakým moderátor hovoří s hosty pořadu a zároveň s diváky nejen u televizních obrazovek, ale také v sále. Jeho součástí jsou zdvořilostní obraty, které doprovázejí komunikaci s hosty i kladení osobních otázek. Svoji roli sehrávají i prostředky, které moderátor používá při vítání diváků.

²² KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov. A-Ž*. Praha: Academia, 2005. s. 429.

²³ Průvodce světem povolání [online]. c.2007 [2012-03-28]. Dostupné z: <<http://www.occupationsguide.cz/cz/POVOL/povolani.aspx?Par=272.htm>>.

²⁴ KAREŠOVÁ, A. *Mluvené slovo v televizní publicistice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. s. 25.

²⁵ OSVALDOVÁ, B.; HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Libri: Praha, 1999. s. 107.

4.3.2 Osobnost moderátora

„Moderátor není anonymní postava, ale žurnalistická osobnost.“²⁶ Toto je podstatný závěr, ke kterému dochází Koščo ve své publikaci *Žurnalistické žánry v televizi*. V podstatě z něho vyplývá, že jsou velké nároky kladeny nejen na mluvený projev moderátora, ale i na jeho osobnostní a morální vlastnosti.

V definici pokračuje *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, která vymezuje jednu z nejdůležitějších schopností moderátora, kterou je „osobitá schopnost improvizace, opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru, respektive v příslušné specializaci“.²⁷

Kým je tedy moderátor? Jedná se o osobu, která zastává funkci kvalifikovaného konferenciéra při uměleckém představení či společenské události. Na rozdíl od běžné produkce zábavních pořadů však moderátor tyto události vede kultivovaným způsobem, akci sofistikovaně řídí, někdy vhodně reguluje. Styl, který je typický pro moderátora, má nejrozmanitější podoby. Moderátor může být při určitém typu interview agresivnější, nebo může být naopak mírným a zároveň nekonfliktním tazatelem. Způsob, jakým pořad řídí, ovlivňuje nejen podobu pořadu, ale rovněž to, jak je pořad vnímán samotným divákem. Moderátorský styl vykazuje jednoznačně prvky mluveného projevu. „Nejčastěji se u mluveného projevu vyskytuje opakování výrazů, osobní a ukazovací zájmena, která poukazují na danou situaci. Příklad tohoto textu je doprovázen také kontaktními prostředky a důležitou roli zde hrají i prostředky mimojazykové.“²⁸ Moderátor pracuje s předem připravenými texty, ale velká část jeho projevu je založena na schopnosti improvizace. Moderátor by měl mít nejen všeobecný přehled, ale zároveň hlubší znalosti v příslušné oblasti.

Moderátor je tedy osoba, která provádí pořadem a je prostředníkem mezi diváky a účastníky televizního popř. rozhlasového pořadu. Jeho úkolem je uspořádat pořad tak, aby byla v daném čase probrána veškerá důležitá témata. Zároveň musí být každému zúčastněnému vyhrazen prostor pro vyslovení jeho názoru či myšlenky. Důležitým prvkem moderátorského projevu je kultivovaná, spisovná a správně artikulovaná řeč.

²⁶ KOŠČO, J. *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář, 1984. S. 158.

²⁷ OSVALDOVÁ, B.; HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. S. 107.

²⁸ *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. S. 457.

Hladký shrnuje úkoly moderátora do sedmi základních bodů. Pracuje sice s termínem beseda, ale i moderátor zábavného pořadu by se měl řídit těmito zásadami.

- „Moderátor má být dobře informovaným společníkem.
- Moderátorova účast v besedě se nemá omezovat pouze na formulování a vyslovování otázek.
- Moderátor má mít na paměti, že zastupuje diváky a že beseda je určena divákům.
- Moderátor má usměřňovat besedu, její průběh směrem k ústřední myšlence, k hlavnímu okruhu problémů.
- Moderátor má vytvářet příznivou atmosféru kontaktu mezi účinkujícími a diváky, být pomocníkem, usměřňovatelem, ale i komentátorem a popularizátorem.
- Moderátor má vědět, kdy a jak zasáhnout do průběhu besedy, kdy mlčet a kdy mluvit.
- Moderátor nemá dominovat na obraze. Důvodem je to, že moderátor je hostitelem.“²⁹

4.3.3 Moderování

„Moderování je kvalitnější forma redaktorské práce, ve které musí moderátor zároveň interpretovat získané i vlastní materiály a uvádět, řídit, vést i prezentovat žurnalistický celek.“³⁰

Jak uvádí Bílek (1982, s. 14), moderátor může používat široké možnosti jazykových výrazových prostředků, „sílu hlasu, tónový průběh vět, přízvuky, tempo, pauzy a barvu hlasu.“³¹ Televizní moderátor musí mimo „obecné kulturnosti používaného jazyka a řečového projevu ovládat a uplatňovat i zásady správné dikce.“³² K tomu dále dodává, že správný moderátor musí uplatňovat pečlivou výslovnost, plynulé přecházení tónu mezi jednotlivými hlasovými rejstříky, výškovou a silovou modulaci v proudu řeči, má mít správný přízvuk.

²⁹ HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi*. Praha: Novinář, 1986. s. 260.

³⁰ KOŠČO, J. *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář, 1984. s. 120.

³¹ BÍLEK, J. *Televizní komunikační proces a jeho komponenty*. 2. díl. Praha: Univerzita Karlova, 1982. s. 14.

³² Tamtéž. s. 14.

Jeho hlas musí mít příjemnou melodii, intonaci. „Moderátor by měl dělat přiměřené pauzy a zvolit tempo, které je pro daný projev adekvátní aj.“³³

Koščo pod pojmem moderování chápe „komentované, verbální spojování jednotlivých částí v celek, prováděné komunikátorem v obraze“.³⁴ Vrabec (1990, s. 120) udává, že vystoupení hlasatelky reprezentuje televizi, zosobňuje dobrý vztah televize k divákovi. „Dané vystoupení musí být pečlivě připravené, dobré literární úrovně připravovaného textu a následně musí vyznít prostě a pohotově.“³⁵

Moderování je komplexní činností, při které moderátor uplatňuje jak své schopnosti moderovat, tak získané údaje a fakta. Při moderování musí moderátor zohledňovat pět aspektů – musí vědět, co říká, jak to říká, co říká respondent, musí se orientovat v kontextu vysílání a musí vnímat, co mu sděluje jeho okolí.

4.3.4 Příprava moderátora

Jak uvádí Karešová (1976, s. 24), jedním z podstatných znaků hlasatelovy profese je pohotovost a schopnost rychlé a správné orientace v textu. Tyto dovednosti získává moderátor nácvikem, praxí a z ní vyplývajícími zkušenostmi.

Moderátor musí dopředu vědět, o čem bude referovat. Důležitá místa by si měl určitým způsobem zvýraznit. Podle Karešové (1976, s. 24) si hlasatel označuje taková místa individuálními pomocnými značkami, zároveň si označuje technicky náročné slovní skupiny a neobvyklé termíny.

Moderátor by si měl nejprve obtížná slova či slovní spojení procvičit v pomalejším tempu a následně v normálním tempu, které je typické pro moderátorský projev. Tímto nácvikem se vyvaruje situací, kdy mu tyto pasáže půjdou těžko vyslovit.

Úspěšný moderátor musí znát přesné znění vlastních jmen, zeměpisných názvů a také odborné terminologie. Vše si musí předem pečlivě ověřit. Měl by bezpečně ovládat gramatiku mateřského jazyka.

³³ BÍLEK, J. *Televizní komunikační proces a jeho komponenty*. 2. díl. Praha: Univerzita Karlova, 1982. s. 14.

³⁴ KOŠČO, J. *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář, 1984. s. 157.

³⁵ VRABEC, J. *Základy tvorby a výroby televizních pořadů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 120.

„Hlasatel se také musí naučit nehlučně odkládat stránky textové předlohy, které si má těsně před vysíláním znovu zkontrolovat, zda jsou správně seřazeny za sebou a popř. očíslovat.“³⁶

Jak již bylo výše uvedeno, moderátor musí zvolit vhodné tempo. „Tempo, které je velice rychlé, by s největší pravděpodobností způsobilo nepřehledné drmolení vět a komolení delších slov.“³⁷ Ovšem příliš pomalé tempo není také vhodné pro moderátorský projev. Když zvolí příliš pomalé tempo, může dojít k protahování krátkých samohlásek, případně k vnášení nechtěných zvuků do textu.

³⁶ KAREŠOVÁ, A. *Mluvené slovo v televizní publicistice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976. S. 25.

³⁷ Tamtéž. S. 25.

5 ANALÝZA MODERÁTORSKÝCH PROJEVŮ

Dále se budeme zabývat analýzou projevů moderátorů vybraných pořadů. Jedná se o pořady *Máte slovo s M. Jílkovou*, *Týtý 2010* a *StarDance IV*. Rozbor bude zaměřen především na správnou výslovnost, na volbu jazyka a na dodržování konverzačních maxim. Pozornost bude věnována i neverbálním složkám projevu jednotlivých moderátorů, tedy postoji, gestikulaci a mimice. Budeme sledovat, jak navazují kontakt s diváky.

Rozborem projevů se pokusíme získat představu o tom, jak by měl vypadat úspěšný moderátor, který zaujme nejvíce diváků. Pokud moderátor užil tzv. hezitačního zvuku, byl tento jev v přepisu zaznamenán znakem [HEZ].

Samotné analýze předchází krátká informace o profesním životopisu a případných okolnostech, které mohly ovlivnit jazykový projev moderátora.

5.1 Pořad „Máte slovo s M. Jílkovou“

5.1.1 Michaela Jílková

5.1.1.1 Profesní životopis

Česká novinářka, rozhlasová a televizní moderátorka se narodila 30. března 1968 v Praze. Působila jako novinářka a moderátorka v Československém rozhlase a v Československé televizi, později v České televizi. Její osobitý moderátorský styl znají diváci z pořadu „Kotel“, jehož byla i sama autorkou. Jako novinářka dělala rozhovory pro MF Dnes.

5.1.1.2 Fonetický přepis části projevu Michaely Jílkové

0:00:21 - 0:01:10

/Ma:te slovo → heski: večer mili: diva:ci ↓ Na:fš'eva le:ka:rni → to je takova: adrenali:nova: za:ležitost ↓ Tu → zažijeme eufo:riji [HEZ] → že zapla'i:me zana:š le:k me:ne → jindi se rosči:li:me → protože pla'i:me vi:ts a nevi:me proč ↓ Něgdo poci:t'i: i zoufalstvi: → protože nečekaňe na svu:j le:k nema: peňi:ze ↓ A niňi: vla:da odsouhlasila → že některe: le:ki → ktere: doposut sou ča:stečně hrazení pojiš'ovnou → si cele: zapla'i:me sami → protože jsou tagzvaňe → potpu:rne: ↓ Otom → co va:z štve vle:ka:rňe diskutovat budou →/

0:02:57 – 0:03:17

/Pane doktore tag co to na na:z na tom ministerstvu zase xista:te ↓ Tag vi xcete abixom plně si hrad'ili tagzvane: le:ki potpu:rne: → ktere: nejsou stoprocentně u:čine: → mu:žete mi [HEZ] tedi ři:ci → proč na:m je le:kaři předepisují: ↑

0:05:40 – 0:05:54

/Tagže prosí:m va:z → tag na:m visvjetlete → co to jako je potpu:rni: le:k [HEZ] ja: tedi nevi:m → tag proč to ji:m ↑ To m:am mi:sto → prosí:m va:z to ma:m mi:sto ji:dla ↑ Abix nemňela hlat ↑ Tag mi da:te potpu:rni: le:k ↑

0:10:29 – 0:10:43

/Tag počkejte pane doktore → diš → tag počkejte → at' mluvi:me konkre:tne → tag vi ři:ka:te → ne počkejte → papi:rožrouf'i → ne → jako papi:ro[...] → tag co to sou ↑ To nejsou odborní:ci podle va:z ↑

0:38:04 – 0:38:33

/Počkejte → nexme tet' → prosí:m va:z tet' jde ale oto → ja: da:m při:klad třeba [HEZ] protože viste tadi mluvil o onkologicki:x [HEZ] pacientex → tag jak tedi onkologič'ti: pacient'i → jag se to třeba bude posuzovat ↑ Jako ta dijagno:za → protože pag ma:te [HEZ] vlasně [HEZ] se [HEZ] to u:plně nevile:či: → le:kaři ři:kaji: → že je to drahe: → to udržova:ňi: a kontrola potom ↓

0:44:58 – 0:45:23

/Je:žiši → na prvni: leden se řeši:me ↓ Tag → mili: d'iva:ci při:šf'i: ti:den tadi budete mi:t economicke: te:ma sministrem oktere:ho si pi:šete a ři:m je ministr kalousek ↓ Přihlaštese na telefonu dvašestjedna → jednatřisedum → sedumšestšest nebo na i:mejlu mateslovo zavina:č tečka tse:zet ↓ Mili: d'iva:ci ja: va:m děkuji a řeši:mse nava:z → mislim na va:z a vi uš vi:te → že ve čtvrtek ma:te slovo ↓ naschledanou ↓

5.1.1.3 Analýza projevu

Během svého pořadu se moderátorka pohybuje uprostřed scény. Stolky, u kterých stojí hosté, jsou uspořádány do půlkruhu. Domníváme se, že by měla dodržovat tzv. osobní vzdálenost, která je asi 45-120 cm. Bohužel moderátorka dodržuje spíše intimní vzdálenost. To by mohlo být některým hostům, z našeho pohledu, nepříjemné. Proxemika slouží moderátorce především jako nástroj tlaku.

Domníváme se, že projev paní Jílkové je z velké části připravený. Moderátorka musí být ale neustále ve střehu a být schopna improvizace, jelikož reakce hostů jsou nevyzpytatelné. Jedná se o diskuzní pořad, proto je její projev tvořen převážně otázkovými promluvami. Tento typ promluvy tvoří hlavně dotazy, reformulované dotazy a opakované dotazy. Součástí moderátorčina projevu jsou ale i námitky, výzvy, shrnutí, konstatování. To vše zařazujeme do neotázkových promluv. Jak bylo již několikrát zmíněno, pořad je založen na diskuzi. Moderátorka tuto skutečnost taktně připomíná hostům, pokud oni mluví již delší dobu. Paní Jílková se snaží, aby se do diskuze zapojovali všichni hosté stejnou měrou. Někdy je nucena, že musí monolog přerušit, aby mohla reagovat i např. protistrana. I když je na moderátorce vidět, že její trpělivost má také svoji hranici. Nikdy není vulgární nebo netaktní. Toto se snaží kompenzovat například tím, že „útočí“ na hosta dotazy či vlastními komentáři. Tyto komentáře a otázky mají někdy satirický podtext. Jílková se ale přesto chová ke svým hostům s úctou. Nad svými hosty se nepovyšuje. Má ke svým hostům respekt.

Mluvní tempo moderátorky je přiměřené. Je jí rozumět každé slovo. Nenalézáme žádné závažné nedostatky. Hezitační zvuky jsou přítomny hlavně v momentě, kdy chce moderátorka rychle reagovat na některého z mluvčích. Zároveň se dopouští společenského faux pas, protože se někdy stane, že skočí hostovi do řeči. Moderátorka často používá pomocného slovo *tak* – většinou na začátku výpovědi. Tohoto slova užívá při konstatování názorů některých z hostů.

Přes své zkušenosti se moderátorka dopouští drobných výslovnostních chyb. Jedná se opět o momenty, kdy chce paní Jílková rychle zareagovat. Jde například o výslovnost slov *kdyby*, *když* - [dibi, diš]. Po většinu času užívá moderátorka spisovný jazyk.

Pro projev Michaely Jílkové je typická výrazná gestikulace. Nejvýraznější je gestikulace rukou. Jelikož se jedná o diskuzní pořad, předává slovo zvednutím paže do výše a ukázáním na hosta, kterého tím vyzývá k diskuzi. Pokud chce moderátorka vstoupit do debaty, zvedne ukazováček. Ve chvíli, kdy ale toto gesto mluvčí nezaregistruje či ignoruje, je nucena mu skočit do řeči. Můžeme říci, že je moderátorka velice zdatná v používání řeči těla. Toto dokazuje i námi analyzovaný díl, ve kterém je moderátorka o berlích, a přesto dokáže ovládat řeč těla. Výrazná je i mimika moderátorky. Během svého projevu má tendenci doširoka otevírat oči. Svoji roli hraje také obočí. Často totiž to obočí zvedá.

Při svém projevu respektovala jednotlivá maxima. Maxima kvality se snaží moderátorka dodržovat i u svých hostů. Hlavně v té situaci, kdy začnou hosté odbíhat od daného tématu. Michaela Jílková usiluje o to, aby hlavně diváci porozuměli dané problematice. Tímto zachovává maximu kvantity i relevance. Zopakováním myšlenky či názoru některého z hostů, naplňuje maximu relevance. K pochopení používá načítací formule jako např. počkejte, či výpovědi „můžete mi tedy říci“, „vysvětlte nám“, „to kdybyste nám vysvětlil“, „Vy říkáte“, „Vy jste mluvil“. Moderátorka nijak podstatně neporušuje ani maximu způsobu. Nepoužívá dvojznačných výpovědí. Někomu by ale mohlo připadat, že je tato maxima porušována. Jednalo by se o případy, kdy má výpověď satirický nádech.

Moderátorku hodnotíme kladně. Ve svém projevu se nedopouštěla závažných chyb.

5.2 Pořad „Stardance IV ... když hvězdy tančí“

Tento pořad moderovali Tereza Kostková a Marek Eben. Provedli jsme analýzu projevu pouze u Marka Ebena. Z řady vysílaných pořadů jsme vybrali druhý díl této taneční soutěže, ten byl vysílán 6. listopadu 2010.

5.2.1 Marek Eben

5.2.1.1 Profesní životopis

Marek Eben se narodil 18. prosince 1957 v Praze. Je znám jako herec, hudební skladatel, zpěvák a moderátor. Eben vystupuje v rodinné hudební skupině s názvem *Bratři Ebenové*. Nejvíce se proslavil moderováním zábavného pořadu *O poklad Anežky České*. Za svoji moderátorskou činnost získal i ocenění *TýTý* (opakovaně první místo v kategorii *Moderátor publicistických pořadů*).

5.2.1.2 Fonetický přepis části projevu Marka Ebena

0:21:46 – 0:24:46

/jitka čvančarová: → luka:š hojdan ↓ to bilo → řekl bich š'avnate: → při chuťi ↓[HEZ] luka:ši → vi pri: ři:ka:te jitce → že ma: čvančarovi: nohi↓ je to pravda ↑ [...] tak na to sem nepomislil ↓ ja: mislel → že to ma: nějaki: eš'ťe další: technicki: vi:znam → že je to takovi: ten terminus technikus pro něco ↓ je↑ a → ale ři:ka: se to ↓ ale budou čvančarovi: ↓ ja: bich řek žejo ↓ [...] a to ja: si taki misli:m ↓ mňel jsem pocit → že zdeňek nesouhlasil ↓ ja: se ho nemu:žu zeptat → ale doufa:m → že se to projevi: aš → aš uka:že ↓ nojo → tak uvidi:me → co bude → co bude se zna:mkou ↓ tak [HEZ] → berte to → řekl bich sportovně ↓ jitka čvančarova: a luka:š hojdan ↓ nejsem si jisti: → jestli ste zaregistrovali zvla:štni: paradox te: pi:sně → na kterou se tančilo ↓ toje velmi vesela: pi:seň s velmi smutni:m tekstem ↓ tam se spi:va: zbohem la:sko → zbohem š'ěsti: → [HEZ] dobri: den smutku → je mi na umřeňi: ↓ a [HEZ] napsal to mandželski: pa:r ↓ tu pi:seň ↓ tagže přetpokla:da:m → že ta manželka → je to o tom jak → jak di:fka opusti: chlapce ↓ přetpokla:da:m → že manželka napsala ten dojemni: tekst a mandžela to tak [HEZ] pobavilo → že ktomu namastil tu veselou hudbu ↓ tak bich to vid'el ↓/

5.2.1.3 Analýza projevu

Marek Eben bývá považován za velmi kultivovaného, intelektuálního, vtipného, ale zároveň decentního moderátora. Svůj moderátorský projev zakládá na všeobecných znalostech, širokém kulturním přehledu a jazykové vynalézavosti. Ebenův projev je taktní a zdrženlivý. Tato charakteristika se týká jak jeho verbálního, tak i neverbálního projevu.

Ve svých projevech užívá převážně spisovnou češtinu. Činí tak i v případě, že komunikuje s hostem, který užívá obecnou češtinu. Eben se striktně drží vlastního spisovného idiolektu. V případě, že nastane situace, která od moderátora vyžaduje užití obecné češtiny, nečiní mu tato skutečnost žádné problémy. Moderátor vyslovuje jasně a zřetelně. Hezitační zvuky se objevují pouze zřídka.

Nejoblíbenějším slovem tohoto moderátora v rámci analyzovaného pořadu bylo *takže* nebo výstelkové slovo *tak*. Dále velice často užíval ukazovacích zájmen, např. *to* nebo *takhle*. Ve svém projevu se snažil mluvit spisovně, ale žádal-li si kontext obecnou češtinu, moderátor tuto formu řeči použil například

místo *a co teprve* řekl *a co teprv* nebo užil věty „*No a taky že jo*“. Moderátorův projev se nevyhýbá ani archaismům. Například v momentě, kdy je citována opera Dalibor. Projevu lze vytknout jen občasné nevhodné použití sloves, místo *sejít ze schodů* bylo z našeho pohledu nevhodně použito slovesa *slézt*. Toto sloveso se v běžné praxi užívá spíše ve spojení *slézt ze žebříku*. Někdy ovšem slouží neobvyklá, hovorová, či už spíše nespisovná slovesa k vytvoření zajímavé aktualizace, např. kdy pro vyjádření významu „*složít hudbu*“ užil slovesa „*namastit*“. Divák nemusel porozumět Ebenovu přirovnání. Jednalo se o moment, kdy přirovnává postavu Terezy Kostkové ke kanadské herečce Pamele Anderson. K nepochopení dalšího přirovnání došlo v momentě, kdy se ptal tanečního partnera Jitky Čvančarové, zda má Jitka *Čvančarovy nohy*, její partner ale neporozuměl dotazu a odpověděl, že má *čvančarovy nohy*. Zde došlo k rozporu, neboť jeho komunikační partner nepochopil, že šlo v tomto kontextu o adjektivum přivlastňovací.

O moderátorově pohotovosti a jazykovém vtipu svědčí například situace, kdy diváci řekli o M. Absolonové, že má veliké oči. Eben zareagoval tak, že doporučil posluchačům, aby se podívali na asijské tanečnický a jejich asijské štěrbiny.

V artikulaci a výslovnosti byly zaznamenány některé dílčí nedostatky. Původ nedostatků bychom mohli hledat v obecné češtině. Poměrně často docházelo ke krácení vokálů, např. *myslim*, nebo *uvidíme*. Dalším nedostatkem, kterého se ve svém projevu Marek Eben dopouštěl, bylo nevyslovení konsonantu *j* – *podmě*, nebo *eště*, *ňákém*.

Snad jen drobnou zajímavostí může být to, že se moderátorovi v jednom případě nepodařilo správně vyslovit jméno hosta. Konkrétně se jednalo o situaci, kdy představoval zpěvačku Anetu Langerovou. Její příjmení vyslovil jako *Langrová*, místo *Langerová*. Byla to chyba, kterou mohla většina publika přeslechnout. V momentě, kdy moderátor vítal Langerovou na pódiu a zároveň špatně vyslovil její příjmení, zabrala Langerovou kamera, bohužel bylo zřetelně vidět, že vyslovila své jméno – což měl divák možnost odezírat ze rtů.

Moderátor profesionálně navazoval oční kontakt. Snažil se udržovat kontakt se všemi přítomnými v sále i s diváky u televizních obrazovek (častým pohledem do kamery). Jeho hlas měl příjemnou barvu, v žádném případě nebyl

monotónní. V případě potřeby dokázal svůj hlas výrazně zesílit, jako tomu bylo při představování kapely.

Ebenův postoj byl pevný a sebejistý, bylo vidět, že na pódiu není poprvé. Takový postoj udržoval po celou dobu přenosu. Během projevu nepoužíval výraznou gestikulaci. Ruce, resp. prsty používá převážně při počítání či vytýkání. Ani moderátorova mimika není nějak výrazná. Hlavní roli, co se týče mimiky, hraje obočí. Při dialozích dodržuje tzv. osobní vzdálenost.

Celkově můžeme Ebenův projev zhodnotit jako spisovný a uhlazený bez podstatnějších nedostatků. Vzniklé chyby jeho projevu nijak neovlivňují. Vyjadřuje se plynule bez zbytečných pauz a odmlk. Pokud chce něco sdělit, řekne to stručně a jasně, neskáče z jedné myšlenky do druhé. Můžeme tedy konstatovat, že se jednalo o projev zcela profesionální. Moderátor se nedopustil porušení konverzačních maxim.

5.3 Pořad „TÝTÝ 2010“

Pořad *TÝTÝ* představuje slavnostní předávání televizních cen. Ceny jsou udělovány na základě divácké a čtenářské ankety a jsou vyhlašovány v různých kategoriích, např. osobnost televizní publicistiky, pořad roku, nejoblíbenější herec/herečka atd. Pořad byl odvysílán 2. dubna 2011 na ČT1. Večerem provázel Karel Šíp.

5.3.1 Karel Šíp

5.3.1.1 Profesionální životopis

Moderátor a bavič Karel Šíp se narodil 1. června 1945 v Praze. Ihned po maturitě začal pracovat v Československé televizi, působil zde jako produkční. Společně s Jaroslavem Uhlířem se podílel na pořadu s názvem *Hitparáda*. V současné době působí jako moderátor pořadu *Všechnopárty*. V anketě *TÝTÝ 2010* získal titul Osobnost televizní zábavy.

5.3.1.2 Fonetický přepis části projevu Karla Šípa

0:03:42 – 0:06:05

/Ještě neš začneme vyhlašovat vítěze → musím vám seznámit s jednou novinkou → kterou letos poprvé zavádíme ↓ není to úplně původní → tu novinku sme

převzali zudi:leňi: americki:ch filmovi:ch oskaru: ↓ [HEZ] pokut ste sledovali oskari → tag ste si určit'e všimli → stejne jako mi → že tam letos poprvé: da:vali → t'em d'ekuji:ci:m umnělcu:m na tu d'ekovnou řeč štiřicetpjetsekunt ↓ po uplinuti: te:to dobi režije vijela hudbu → tu postupně zesilovala → či:mš dala d'ekujici:mu najevo → že jeho čas vipršel aže bi mňel vipadnout ↓ [HEZ] mi sme tolerantnějši: d'ekujici:m laurea:tu:m ceni ti:ti: da:va:me celou minutu a navi:c jsme zavedli takovej dvoustupňovej varovnej sistem ↓ čili → po uplinuťi: jedne: minuti se ozve prvňi: varovni: signal → prosim ↓ to snat každej pochopi: ↓ co ma: potom [HEZ] ud'elat ↓ ale dibi to nestačilo a d'ekujici: bi pokračoval → potom uš se samozřejmně po devadesa:ti sekunda:ch ozve itadi una:s hudba ↓ valči:k narozloučenou přa:tele: ↓ valči:k narozloučenou ↓/ (ukázka písničky) /mili: kolegove: → kolegiňe ten bich oprafdu nikomu zva:s nepřa:l ↓ tag to jenom → tag jako pro vaši informaci → abiste se potom neďivili → co se to tadi d'eje ↓ [HEZ] ještě jednu vjec va:m musim ři:c ↓ a toje vjec → která: mňe vždicki tra:pi: ↓ samozřejně souča:sťi: takove:ho programu je [HEZ] pod'ekova:ňi: ↓ pod'ekova:ňi: fšem medja:lňi:m partneru:m → kteri: se na te:hlete: anket'e pod'i:leji: → ale ja: si dicki uvjedomuju → že to je takovi: → vjetšinou u t'ech programu: jmenova:ni: zponzoru: a partneru: takovi: hluchi: mi:sto ↓ d'iva:ci to jedňi:m uchem poušťej druhi:m vipoušťej ven ↓ je to škoda → protože t'i partneři si zasloužej → abi jim d'iva:k vjenoval pozornost a abi nepominul [HEZ] gdo se na te:to anket'e podi:li: ↓ pořa:t sem nevjed'el → jak na to ji:t ↓ rozhodl jsem se letos → pro takovou zvla:štvi: formu → jak prezentovat ti medija:lňi: partneri vesměs sou to [HEZ] časopisi → asice pro formu spi:vanou ↓ [HEZ] ja: nevim estli je to forma nejvhodnějši: → ale sami usliši:te → že je minima:lňe pozoruhodna: ↓ ja: va:m medija:lňi: partneri anketi ti:ti: zaspi:va:m ↓/

5.3.1.3 Analýza projevu

Již na začátku pořadu se Karel Šíp potýkal s technickým problémem. Zvukař mu zapomněl zapnout mikrofon. Tato nepříjemná situace může lehce skončit jistým faux pas. Moderátor se může rozzlobit a říct něco, co by divák neměl slyšet, jak tomu bylo v tomto případě. V momentě, kdy Šíp řekl: „*Zvukaře zabít*“, byl mu mikrofon zapnut.

Prvním znakem, který nutně musel upoutat divákovu pozornost, byla výstelková slova, např. *takže*, *tak*, *no*. Jako jazykový kód používal většinou

obecnou češtinu. Maximy spisovnosti dosáhl, když se místy dokázal držet hovorové podoby češtiny. Mnohdy docházelo k tomu, že adjektiva zakončoval nespisovným, obecněčeským -ej, např. *takovej, dvoustupňovej, varovnej systém, takovej pokus, bleskovéj průzkum, takovej seriál a skutečnéj machr*. Dalším nedostatkem bylo časté užívání tzv. protetického v-, jedná se o jev, při kterém mluvčí dává souhlásku v- na začátek slov začínající na o-. Jedná se například o slova *vochranka, vopravdu votrlej*. Zde došlo i k užití nespisovné koncovky u přídavného jména. Dále *vo Vás, zájem vo věc, voni, jestli vona, ta tvoje holka a vodevšad*.

Domníváme se, že moderátor použil nevhodného slova – substandardního výrazu, když mluvil o tom, že oceněné osobnosti mají pouze určitý čas na svůj projev. Řekl totiž: „...že by měl vypadnout...“, nejen, že v tomto kontextu není toto slovo v souladu s normou, ale vykazuje i jistou vulgárnost. Nespisovně vytvořil i část věty „...před úředníky, který před nima utíkaj...“. V souladu se spisovnou normou nebyly ani koncovky přídavných jmen. Používal obecněčeské -ý *pražskýho magistrátu, zjistil zajímavý věci*.

Časté bylo zkracování vokálů – *myslim, tvářim, nevím*. Během projevu došlo několikrát k přerušování, např. když chtěl říct *delegován*, řekl *delegonován*.

Projev byl doprovázen výraznou gestikulací. Našli jsme málo momentů, ve kterých by Šíp mluvil a zároveň při tom nepoužíval ruce. Opět se objevil nešvar, ve kterém hraje roli řečnický pult. Moderátor byl o něj totiž opřený až příliš často. Domníváme se, že postoj moderátora může působit na diváka nejistě či dokonce nervózně.

Svůj projev se snažil obohacovat různými prostředky. Když byl zván na pódium Tomáš Klus, vytvořil na jeho přivítání básničku – „...*má veliké plus, Tomáš Klus*.“. Podobné aktualizace pak příjemně zpestřovaly celý večer. Nepříliš obvyklé bylo ukončení moderátorova projevu a zároveň celého slavnostního večera. Někteří diváci mohli pocítit absenci klasického rozloučení - např. *Děkuji za pozornost a přeji hezký večer*. Celý pořad byl ukončen následující větou – *Dámy a pánové, pan Karel Šíp právě odchází*.

Projev Karla Šípa je přirozený a mohli bychom ho hodnotit pozitivně. Jeho řeč působila uvolněně, a to i přesto, nebo možná právě proto, že moderátor užíval převážně obecné češtiny. Dle našeho názoru se v jeho projevu nadměrně objevovaly hezitační zvuky. Karel Šíp působí v oblasti televizní zábavy už velmi

dlouho. Diváci jsou na jeho projev zvyklí, tedy si mohl dovolit jisté odchylky od normy. V pořadu TÝTÝ 2010 panovala velice uvolněná atmosféra. Bylo to pravděpodobně dáno tím, že jak diváky v sále, tak diváky u televizních obrazovek oslovoval „přátelé“. Příjemná atmosféra v sále se pak zpětně odrážela i na dobrém výkonu moderátora. Domníváme se, že se ani pan Šíp nedopustil toho, že by porušil některou z konverzačních maxim.

6 ZÁVĚR

Závěrem bychom shrnuli předcházející kapitoly, ve kterých jsme se zabývali komunikací, rozdílem mezi mluveností a psaností, médií, jednotlivými profesemi, a poté pojmy moderátor a moderování, následně analýzou televizních moderátorských projevů. V bakalářské práci jsme se zaměřili na moderátory, kteří vystupovali na televizní stanici ČT1. Během práce jsme se snažili analyzovat projevy moderátorů Michaely Jílkové, Marka Ebena a Karla Šípa.

Naším hlavním cílem byla analýza projevů konkrétních moderátorů vystupujících na televizní obrazovce. Základem analýzy bylo několikeré zhlédnutí pořadů, jejich fonetická transkripce a následný rozbor.

Nejlépe bychom hodnotili projevy moderátora pořadu *StarDance IV* Marka Ebena. Jeho projev byl plynulý, bez větších gramatických chyb. Tempo bylo dostačující. Snažil se mluvit převážně spisovně. Na podobné úrovni bychom zhodnotili projev Michaely Jílkové. Mluvní tempo moderátorky bylo přiměřené. Bylo jí rozumět každé slovo. Bohužel se přes své zkušenosti dopouští drobných výslovnostních chyb. Po většinu času užívá moderátorka spisovný jazyk. Oproti Marku Ebenovi je projev Michaely Jílkové doprovázen výraznou mimikou a gestikulací. Projev Karla Šípa bychom hodnotili jako průměrný. Vykazoval sice mnoho chyb, nicméně tyto chyby nikterak neznepříjemňovaly divácký zážitek.

Z výše uvedeného vyplývá odpověď na naši první otázku, zda lze moderátory dnes ještě považovat za kvalitní mluvní vzory. Bohužel odpověď není zcela jednoznačná. Lze konstatovat, že někteří moderátoři by vskutku mohli být za mluvní vzor považováni. To se týká zejména Marka Ebena a Michaely Jílkové. Pan Karel Šíp by z mnoha důvodů, které jsme uvedli výše, naším výběrem neprošel.

Druhá otázka zněla, zda jsou schopnosti moderátorů pro tuto profesi dostačující. Odpověď opět není zcela jednoznačná. Z obecného hlediska všichni svoji roli splnili, někteří lépe, jiní hůře.

Na rozbořech pořadů se ukázalo, že práce televizního moderátora není jednoduchá. Jako velmi pozitivní se nám jeví skutečnost, že mnozí moderátoři si zachovávají vysokou jazykovou úroveň. A není bez zajímavosti, že jsou to moderátoři oblíbení a úspěšní. Otázkou do budoucna zůstává, zda si alespoň veřejnoprávní televize dokáže nastolenou jazykovou úroveň udržet a zda se

jí povede probudit zájem u mladé generace mluvčích. A to je právě jeden z nejdůležitějších úkolů moderátora. Vždyť bez kvalitních mluvních vzorů by se český jazyk mohl octnout v ohrožení větším, než jaké si dnes dokážeme představit.

7 SEZNAM UŽITÝCH ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČT	Česká televize
DVD	Digital Versatile Disc nebo Digital Video Disc
např.	například
popř.	popřípadě

8 SEZNAM LITERATURY

1. BÍLEK, J. *Televizní a komunikační proces a jeho komponenty. I. díl.* Praha: Univerzita Karlova, 1982. 100 s.
2. BÍLEK, J. *Televizní a komunikační proces a jeho komponenty. II. díl.* Praha: Univerzita Karlova, 1982. 131 s.
3. *Bratři Ebenové* [online]. c2010 [cit. 2012-03-31]. Biografie Marka Ebena. Dostupné z: <<http://www.bratriebenove.cz/biografie>>.
4. BURNS, L. S. *Žurnalistika. Praktická příručka pro novináře.* Praha: Portál, 2004. 186 s. ISBN 80-7178-871-6.
5. BURTON, G.; JIRÁK, J. *Úvod do studia médií.* Brno: Barrister & Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6.
6. DANEŠ, F. Kultura mluvených projevů. *Naše řeč* [online]. 1969, roč. 52, č. 2-3. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5437>>.
7. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo.* Praha: Karolinum, 2003. 461 s. ISBN 80-246-0632-1.
8. *Encyklopedický slovník češtiny.* Praha: Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.
9. HIRSCHOVÁ, M. *Pragmatika v češtině.* Praha: Univerzita Karlova, nakl. Karolinum, 2013. 335 s. ISBN 978-80-246-2233-0.
10. HLADKÝ, M. *Žurnalistika v televizi.* Praha: Novinář, 1986. 349 s.
11. HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ...: současná situace stylistiky.* Praha: Trizonia, 1997. 200 s. ISBN 80-85573-67-9.
12. HUBÁČEK, J. *Jak mluvit a přednášet.* Ostrava: Profil, 1983. 155 s.
13. HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, J. *Česká výslovnostní norma.* Praha: Scientia, 1995. 74 s. ISBN 80-85827-93-X.

14. HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, J. *Kultura mluveného projevu: Strategie umění komunikace*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1994. 24 s. ISBN 80-7068-087-3.
15. JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-287-4.
16. KAREŠOVÁ, A. *Mluvené slovo v televizní publicistice*. Praha: SPN, 1976. 56 s.
17. *Kodex České televize. Zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání*. Česká televize: Praha, 2003. S. 10–11. Dostupné z: <<http://img5.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>>.
18. KOŠČO, J. *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář. 1984. 179 s.
19. KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov. A-Ž*. Praha: Academia, 2005. 879 s. ISBN 80-200-1351-2.
20. *Osobnosti* [online]. c2002 [cit. 2012-03-31]. Biografie Karla Šípa. Dostupné z: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/karel-sip.php>>.
21. OSVALDOVÁ, B.; HALADA, J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. 256 s. ISBN 80-85983-76-1.
22. *Průvodce světem povolání* [online]. c.2007 [2012-03-28]. Dostupné z: <<http://www.occupationsguide.cz/cz/POVOL/povolani.aspx?Par=1225.htm>>.
23. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8.
24. SVOBODOVÁ, M. *Mluv, mluv ... zajímáš mě: Praktický průvodce mluveným projevem*. Praha: Pragoeduca, 2002. 145 s. ISBN 80-7310-005-3.
25. *Tereza Kostková* [online]. c2009 [cit. 2011-04-11]. Biografie Terezy Kostkové. Dostupné z: <<http://www.terezakostkova.com/omne.php>>.

26. VRABEC, J. *Základy tvorby a výroby televizních pořadů*. Praha: SPN, 1990. 198 s.
27. VYBÍRAL, J. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.
28. *Základní informace o ČT*. [online]. c.1996–2012. [cit. 2012-01-04]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>>.

9 PRAMENY

Videozáznam *Máte slovo s M. Jilkovou* dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/211563230800015/video/>

Videozáznam *TÝTÝ 2010* dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10318054907-tyty-2010/>

Videozáznam *StarDance IV ... když hvězdy tančí* dostupný na:

DVD, viz příloha A

10 SEZNAM PŘÍLOH

Videozáznam *StarDance IV* Příloha A